

Vergaderjaar 2017–2018

33 130

Interparlementaire Conferentie Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid

K/ Nr. 12

VERSLAG VAN EEN CONFERENTIE

Vastgesteld 6 september 2018

Op vrijdag 16 en zaterdag 17 februari 2018 heeft een delegatie uit de Tweede Kamer deelgenomen aan de halfjaarlijkse interparlementaire EU-conferentie inzake het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) en het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB) in de Bulgaarse hoofdstad Sofia. De delegatie bestond uit de leden **De Roon** (PVV; tevens delegatieleider), **Van Helvert** (CDA) en **Belhaj** (D66) en de griffier **Van Haaster**. Vanuit de Eerste Kamer was er geen deelname aan deze conferentie.

In Sofia werd de delegatie ontvangen door de Nederlandse ambassadeur in Bulgarije, mevrouw **Bea ten Tusscher**. De delegatie is ambassadeur Ten Tusscher en haar ambassadestaf zeer erkentelijk voor de medewerking aan dit werkbezoek en de briefing over het Bulgaarse EU-voorzitterschap.

De delegatie brengt langs de lijnen van het programma als volgt verslag uit van de conferentie. Elke plenaire sessie werd ingeleid door enkele sprekers, gevolgd door een reeks aan bijdragen van de deelnemers aan de conferentie. De bijdragen van de Nederlandse delegatieleden zijn in dit verslag opgenomen. Voor aanvang van de conferentie hebben de voorzitters van de deelnemende delegaties een gezamenlijke verklaring over de conferentie aangenomen; de Nederlandse delegatie was bij deze vergadering niet aanwezig.

Eerste plenaire sessie: «Prioriteiten van de EU ten aanzien van het GBVB en GVDB»

Na enkele openingstoespraken was het woord aan de Hoge Vertegenwoordiger van de Europese Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid, mevrouw **Federica Mogherini**. Zij gaf een terugkoppeling van de informele bijeenkomst van ministers van Buitenlandse Zaken, het zogeheten Gymnich-overleg. Tevens beschreef Hoge Vertegenwoordiger Mogherini de belangrijkste buitenlandpolitieke thema's en de EU-inzet dienaangaande. Ook ging zij in op de civiel-militaire missies die

momenteel in de wereld worden uitgevoerd onder de vlag van het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB) van de Europese Unie. Tot slot beantwoordde de Hoge Vertegenwoordiger vragen van de aanwezige parlementsleden.

Tweede plenaire sessie: «Europees perspectief voor de Westelijke Balkan»

De tweede plenaire sessie behandelde de nieuwe EU-uitbreidingsstrategie voor de Westelijke Balkan van de Europese Commissie. De Westelijke Balkanregio bestaat uit de landen Albanië, Bosnië-Herzegovina, Kosovo, Macedonië, Montenegro en Servië. In dit document wordt het jaartal 2025 genoemd in verband met mogelijke toetreding van deze landen tot de EU.

De Bulgaarse vicepremier en Minister van Buitenlandse Zaken **Ekaterina Zaharieva** hield een van de inleidingen op dit onderwerp. Zij betoogde dat de Kopenhagencriteria – zoals een functionerende rechtsstaat, het respecteren van burgerrechten en het beschermen van minderheden – onverkort van toepassing zijn bij de beoordeling of en wanneer de Balkanlanden eventueel tot de Europese Unie kunnen toetreden. Het Slowaakse Europarlementslid en tevens oud-minister van Buitenlandse Zaken **Eduard Kukan** sprak eveneens over EU-uitbreiding. Hij gaf steun aan de Balkanlanden in het doorvoeren van hervormingen om te kunnen toetreden tot de Europese Unie in 2025.

Naar aanleiding van deze bijdrage plaatste de heer **Van Helvert** een kritische interventie over het EU-uitbreidingsbeleid. Hij betoogde dat een jaartal niet leidend mag zijn in het EU-uitbreidingsproces, aangezien hiermee verwachtingen kunnen worden gewekt die niet reëel zijn. Kandidaat-lidstaten mogen pas toetreden als zij volledig en aan alle toetredingsvoorwaarden voldoen. Het niet-handhaven van de Kopenhagencriteria kan negatief uitpakken voor de burgers in de Westelijke Balkan en is schadelijk voor het draagvlak voor EU-uitbreiding in de EU-lidstaten.

Workshops

De heer **De Roon** heeft deelgenomen aan een workshop over de zogenoemde Donau-strategie.

Deze door de Europese Raad in 2010 geadopteerde strategie beoogt om met veertien landen (waarvan negen EU-lidstaten: Duitsland, Oostenrijk, Slowakije, Tsjechië, Hongarije, Bulgarije, Roemenië, Slovenië en Kroatië en vijf andere landen: Servië, Bosnië-Herzegovina, Montenegro, Oekraïne en Moldavië) samen te werken op basis van drie thematische pijlers:

1. connectiviteit: transport en infrastructuur, energie, telecommunicatie en navigatie;
2. milieubescherming: preventie van calamiteiten en duurzaam beheer van natuurlijke bronnen;
3. regionale samenwerking: sociaaleconomische en institutionele ontwikkeling.

Het werd duidelijk dat de strategie wel planmatig was uitgewerkt maar in zeven jaar tijd tot weinig concrete en voor burgers en ondernemingen waarneembare resultaten en voordelen heeft geleid. Dit werd geweten aan een tekort aan middelen maar ook het gegeven dat er tussen de deelnemende landen een gebrek aan vertrouwen zou bestaan over de besteding van de beperkte door de EU beschikbaar gestelde middelen. Het Bulgaars EU-voorzitterschap heeft zich er op vastgelegd om de «zichtbaarheid» van de Donau- en Zwarte Zeeregio te bevorderen door vooral de connectiviteit te verbeteren en ten volle gebruik te maken van het potentieel en de gereedschapskist van de macro-regionale strategieën van de EU.

In de workshop werden dan ook vooral planmatige betogen gehouden door de inleiders maar over beoogde concrete en tastbare resultaten kon nog niets gemeld worden.

De heer **Van Helvert** nam deel aan de workshop over de EU-China-betrekkingen. Deze workshop ging voor een groot deel over economische banden. De heer Van Helvert heeft echter ook aandacht gevraagd voor mensenrechten en in het bijzonder voor het recht op vrijheid van gedachte, geweten en geloof (artikel 18 van de Verklaring van de Rechten van de Mens). Hij heeft gevraagd aan het panel, bestaande uit de heer **Solomon Passy** (voorzitter van de Atlantische Club van Bulgarije), de Bulgaarse Staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken **Georg Georgiev** en het Roemeense Europarlementslid **Victor Bostinaru** (EP-delegatie voor de betrekkingen met China), op welke manier bij het bespreken van economische samenwerking ook ruimte is voor het bespreken van de mensenrechten. De ambassadeur van China in Bulgarije was overigens ook aanwezig bij deze workshop.

Als voorbeeld van het schenden van artikel 18 in China noemde de heer Van Helvert de precaire situatie van christenen in China. In China is vanaf 1 februari jl. een nieuwe wet over religieus onderwijs van kracht. Hierdoor mogen kerken geen religieus onderwijs meer geven in hun parochies en bijvoorbeeld zomerkampen van de kerk zijn ook verboden. Op deze manier probeert de Communistische Partij de groeiende interesse onder jongeren in China voor de christelijke kerken te stoppen. Als China met de EU wil handelen, moeten de mensenrechten een onderdeel zijn van de onderhandelingen.

Staatssecretaris Georgiev antwoordde dat hij goede relaties had met China en dat hij in de laatste jaren alleen maar vooruitgang zag in de situatie rondom mensenrechten in China. De heren Passy en Bostinaru gaven aan dat de mensenrechtensituatie zeer belangrijk was en constant aandacht moest hebben. Vooral de heer Passy gaf een aantal voorbeelden van de wijze waarop hij mensenrechten bespreekbaar heeft gemaakt in zijn contacten met de Chinese overheid en Chinese organisaties.

Mevrouw **Belhaj** nam deel aan de workshop over strategische energie- en transportverbindingen in de Westelijke Balkan. Deze workshop werd ingeleid door de heer **Goran Svilanovic**, secretaris-generaal van de regionale samenwerkingsraad voor de Westelijke Balkan, en de heer **Zhecho Stankov**, de Bulgaarse Staatssecretaris voor energie. In de workshop kwamen de diverse verbindingen tussen de Balkan en de EU en de Balkanlanden onderling aan bod. Behalve weg- en spoorverbindingen ging het ook over handelsbetrekkingen en het wederzijds erkennen van diploma's. Ook de aanleg van telecommunicatie- en breedbandinternet-verbindingen kwam aan de orde. Ten slotte werd ook stilgestaan bij enkele initiatieven om energienetwerken te ontsluiten en meer te investeren in duurzame energie.

Mevrouw Belhaj haakte hierop in door aan Staatssecretaris Stankov te vragen naar het effect van dergelijke initiatieven op het klimaat en op de portemonnee van burgers. In hoeverre draagt het energiebeleid bij aan het tegengaan van de klimaatverandering zonder dat de energieprijzen voor de consumenten torenhoog stijgen? Staatssecretaris Stankov antwoordde dat de duurzame energiemix goed is voor het klimaat maar ook tot hogere energieprijzen leidt. Hij betoogde dat hierin een redelijke balans gevonden moet worden en dat de energiearmoede (te hoge energieprijzen in verhouding tot het inkomen) bestreden kan worden door overheidssubsidies uit te keren aan consumenten die daarvoor in aanmerking komen.

Derde plenaire sessie: «Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid» (GVDB)

De heer **Gabor Iklody**, directeur crisisbeheersing en planning van de Europese Dienst voor Extern Optreden, en de heer **Todor Tagarev**, de Bulgaarse Minister van Defensie, openden de sessie over het GVDB. Zij beschreven de ontwikkeling van dit beleidsterrein en het uitvoeren van gezamenlijke defensieprojecten onder de noemer van permanente gestructureerde samenwerking (afgekort tot «PESCO»). In haar interventie uitte mevrouw **Belhaj** haar zorgen over de voortgang van het GVDB waarbij ze het structureel niet-inzetten van de EU-battlegroups als voorbeeld noemde. Er zijn weliswaar kleine praktische stappen in de voorbereiding van missies gezet maar dit heeft niet geleid tot daadwerkelijke operationele inzet.

In zijn reactie op de bijdrage van mevrouw Belhaj noemde de heer Iklody de EU-battlegroups «de Ferrari in de garage»; de battlegroups hebben een groot potentieel maar er is onvoldoende politiek commitment om ze in te zetten. Een van de belemmeringen is het gebrek aan (gemeenschappelijke) financiering; door een herziening van de Europese financieringssysteem voor missies en operaties wordt het wellicht in de toekomst aantrekkelijker, of in elk geval minder belastend, om de EU-battlegroups in te zetten.

Vierde plenaire sessie: «Stand van zaken in de Zwarte Zeeregio»

In de vierde en tevens laatste plenaire sessie stond de situatie in de Zwarte Zeeregio centraal. Deze regio is door de EU bestempeld als een strategisch belangrijke regio waar Europa, het Midden-Oosten en Centraal-Azië geografisch samenkomen. De inzet van de EU is gericht op het verbeteren van de veiligheid en stabiliteit van deze regio, het economisch en democratisch ontwikkelen van de landen rondom de Zwarte Zee en het beheersen van de vluchtelingenstromen via de Zwarte Zee.

De delegatieleider,
De Roon

De delegatiegriffier,
Van Haaster